

A TISZA—MAROS SZÖGE RÉGI HALÁSZATÁNAK NYELVI EMLÉKEIBŐL

Írta: INCZEFI GÉZA

A Tisza—Maros szöge Tápé község határához tartozik. A község birtoka a Tisza mindkét partjára kiterjed, és a faluval szemben ömlik a Maros a Tiszába. E két nagy víz meg a belőlük táplálkozó belvizek kitűnő halászóhelyek voltak. A Tisza—Maros szöge gazdag volt erekben, fokokban, tavakban, és ezeket a két nagy folyó áradáskor újra meg újra megtöltötte vízzel, hallal egyaránt. Ilyenkor még a kaszálók sem maradtak szárazon, mert „az ár vizektül anyira *el Nyomatottak*, hogy rész szerint Csatakkal, rész szerint pedig csak Gyükény (!) és Kákával *fel fordultak*, és csak Némely száraz Esztendőben valla mi hasznát Lehetett venni“ (1786). A halászóvizek területe évenként változott a folyók áradása szerint. Nagyobb vízár idején a „Kákás víz *futta rétségből* álló Kafzálót“ (1811) is bérbeadták halászóvíznek, de a haszonvétel csak akkor kezdődött, „midőn már a’ Tiszának árja annak partjait *meghágván*, a’ réti térséget vízzel elárasztaná“ (1856). Ha az árvíz elmaradt, akkor kaszálóként hasznosították. Nagy árvízkor az is megtörtént, hogy a réteken levő víz a „nagy Tiszával *közösülésben* maradt“ sokáig (1835). Ezekre a sekély vizű „lapályos és *vízálta földekre*“ a legelő jószágot nem bocsájtották, hogy a halászatot ne zavarják. Mikor a töltések építését a két folyó mentén megkezdik, akkor már a halászóvizek jövedelme megcsappan. A haszonbér magától megszűnik, ha ezek a rétek „a további víz *ofstromlásoktól* meg mentetnek“ (1846). Az árvíz ellenségként tör az emberre, így a vele kapcsolatos szókincs gyakran a hadi életből való. Megszemélyesítik a vizet, és emberi cselekvést vagy tulajdonságot jelölő szó teszi szemléletessé a képet. Leggyakrabban ige (vagy továbbképzett származéka), melléknév (igenév) a megszemélyesítés szófaja [1]: „a víz ... szegény emberek házaiban, istállójában *berohanván*“ (1751), „a’ vizek *megtértek*“ (1794), „az Maros vize az ... Töltéseknél ... *ki* nem *ronthat*“ (1817), „a’ Tisza árja *meg hágván* ezt a’ ... partot“ (1820), „a’ tartós árvíz *ofstromlotta* Lakó Helyünket“ (1828), „a Maros *ki törései*“ (1833), „a Maros Vize kartékony *csavargásai*“ (1833), „a *mar-dafso* és *ki tspongo* Maros vize“ (1830), „a’ Tisza *dühös* árja“ (1839).

A folyók szabályozásával a falu határának halászóvizei kiszáradtak, és ezzel a régi halászat is elenyészett. Tápé község bevételeinek tekintélyes része azonban még a múlt század közepe táján is a halászatból és a halászóvizek árendájából származott. A község régi számadásaiból kitűnik (Szegedi Áll. Levéltár, Tápai számadások), hogy az 1838—39. esztendőben Tápé község teljes

jövedelme 3569 váltóforint 82 krajcár volt, és ebből 880 forint 3 krajcárt tett ki a falu körüli állóvizek árendája. Csak a *Holttiszta* (térképen 2. szám) bére ebből 403 váltóforint 30 fillér. Egy másik irat szerint a *Holttiszát* 1836-ban „700 forint váltóba és 150 font jó halért“ adták bérbe. A többi halászhely bére egy és harminc forint között váltakozott (l. a mellékletet). A makai határban levő *Kingéc* halászatának árendája évi 600 forint pengőben, vagyis 1500 forint váltóban, ezenkívül természetben egy mázsa száraz és egy mázsa füstölt halat, egy akó halzsírt, másfél mázsa friss tokhalat vagy kecségét és egy mázsa más halat kellett szállítani bér fejében a makai uraságnak. Emellett a korcsma jövedelme Tápén 1382 forint, a révé meg 700 forint volt. Az árak összehasonlítására szolgáljon, hogy az 1830-as években Tápén 1 véka zab ára 1 forint, egy hizott sertés 48 forint, 100 kéve nád 15 forint, „egy kotsis ló“ ára 140 forint volt. E néhány adat is igazolja, hogy a halászhelyek még a múlt században is fontosak voltak a falu gazdasági életében.

A levéltár iratai között (Tápai iratok, Tápai számadások, szám nélkül) fennmaradt néhány bérleti szerződésből megtudjuk, hogy a vizekben nagy halászatot (rekesztéssel, nagy hálóval, „*Duna Hállóval*“) és „úgynevezett kis halászatot *kecsével, villikkel, kerítővel, Pirityel, Tapogatóval* és más készülétekkel“ folytattak [2]. A halászó vizeket „*köz kotya vetyn*“, „*kotyáláson*“ adták bérbe, így a *Holttiszát* és ehhez tartozó ereket, vízállásokat. Ezek a „*Karotza* (Karóca), *Csikos ér, Bogdány, Sujmos, Hortyos* és *Hot Marosfnak* Tápé Helysége határához tartozandó fele“ (1838). A legjövedelmezőbb a rekesztő halászat volt, amelynek szigorú rendje alakult ki: „Az Hót Tífszának *rekesztje* a Tífsza partyától mint egy 120. Lépésnyire tétéfesen le, és pedig akkor a midőn a *Rekesztnél* a Hót Tífszának a partya mind a két felől száraz leszén“. A rekesztésig ezekben a tavakban, erekben, a rét mélyfekvésű részein, „*a térséges vizekben*“ a lakosság halászhatott a maga céljaira *veifszel, méte-léfszel*, külső apró *türös* halászzal (l. helyesen *tükrös* [2]), és nevezetesen *szigonyozással* is . . . minden féle apró *türös* halászat . . . leszén meg engedve“. Ha azonban ezeken a helyeken „*valamelly Czimeres halakat, tudni illik Tokot, vizát vagy söreget* fognának, tartoznak ezeket . . . bé jelenteni“ (1822). A *Holttiszán* kívül a *Porgány*, a *Bogdányér torka* és a *Sulymosfok* is el volt rekesztve. Ezek a halászhelyek (különösen a *Porgány*) közlekedési útvonalak is voltak, azon jártak a hajók a *Porgányhoz* csatlakozó Szárazéren egészen Földeákig. Még vásárookra menő megrakodt „*örögh hajók*“ is közlekedtek ezeken a vizeken. A vízi közlekedés azonban zavarta a halászatot, ezért a csónakok járását szabályozni kellett. A nagyarányú rekesztő halászat miatt a *Holttiszán* a csónakok közlekedését korlátozták: „A csónakokat két szer napjában a rekesztés után is halászatkor tudni illik a *rekeszt* végénél hogy keresztül huzhafsák meg engedni tartoznak“. Ha éppen folyt a halászat, akkor kikötötték a csónakot egy póznához: „*a vonyó hállot* tartó tsonaktól felül 200 lépésnyire tétéfesen le a *pozna*, a hol a kint lévő csonakofok a halászat idejéig várakozni fognak“. Az átjárás lebonyolítását a szabadon hagyott kapunál 1843-ban egy pannaháti halász végezte, aki ezért a szolgálatáért *Bogdány*nál a rekesz mellett egy ingyen vejszehelyet kapott. De arról is van emlékünk, hogy nem nyitottak kaput az érkező csónakoknak, hanem „*a' rekesz*nél örökös halászok (a csónakot) *a' Szárazra* ki fordítván, azt a *rekesz* meg kerülésével *a' viz* másik részére által tenni segítenek“.

A Tisza—Maros közébe a halak áradáskor nyomultak be, és vonulásukat biztosítani kellett. Ezért a bérleti szerződésekben kikötötték, hogy „Áradáskor a midőn a Hót Tisza hegyin lévő porondot a víz el veszi, akkor a nagy hállovál a Tiszába a már kiadott Nagy Tisza árendáfoknak a méjjet és a Réh kötélén felül a nagy hállovál halászni egyik oldalon sem szabad“. A halászok mellett másoknak is megélhetést biztosított a víz. A gyűjtögetők sulymot, páklyát (a gyékény virágját) szedtek a vizekben. De a halászok munkáját nem zavarhatták, ezért „*Pokának (!) zsáknak* (valót) ott helyben a Hót Tisza háton, gyéként pedig tsupán a mi a rekefszthez szükséges a külső réteken szedhetnek“.

A halászok a vizek mellett „halhasító *Gunybót*“ és a „halak szárítására meg kívántató *Tanyákat*“ építettek; ezek számára általában 900 négyszögöl területet jelöltek ki. Ezek az épületek a vidék jellegzetességei voltak, ezért a térképek is feltüntetik őket. Így a Balla-féle térkép (1776) „*Cassa Piscatoria*“ néven jelöl néhányat közülük. A legjelentősebb a *Porgánytoroknál* volt, erre az öregek is emlékeznek. Az egyik halszárító a *Kürü tanyája* nevet viselte (1776/77). A *tanya* itt már építményt is jelöl (a régebbi 'vízszakasz' jelentés mellett), ezért átmenetnek tekinthető a mezőgazdasági névhez. Talán a *Toposdombon* is volt halszárító régen [3].

A halászhelyeket névvel jelölték, de ezek nagy részét a vizek lecsapolásával elfelejtették. Ezért értékes számunkra a levéltárnak egy irata, mely a Tápairét 54 vejszehelyének nevét megőrizte a múlt század derekáról.* A *vejsze* (*vejsz*, *vész*) ősi halfogó eszközünk (vö. 1383: „ad vnam clausuram in eadem piscina habitam, que *Weisz* vocaretur“, CodDipl. X/I, 111). Gyékénykötéssel font nádfalból áll, amely a halak útját elrekeszti, és a falból kiágazó kürtőjében a halak megrekednek [4]. A „*Veisz Árenda*“ a halászhely bérét is feltünteti, ebből gazdasági értékét meg lehet állapítani. A neveket jelentéstani rendszerezésben mutatom be, közlöm a névmagyarozatokat, és a legtöbbnek a helyét a térképvázlaton (és a név után) számmal jelölöm. Ahol lehetett, a régi ereket, vízállásokat is megrajzoltam, mások helyét csak szám jelöli a térképvázlaton.

I. Köznévi eredetű nevek — 1. *Ér, tó, fok*: *Czigányba a nagy ér* (19) < *cigány* 'visszafelé, nem eredeti irányba folyó víz kanyarokban nagy vízálláskor' (NYÍRI i. m. 105). *Kis ér végin felül, Kis ér örvenyinél Csikos éren* (16). A ma is ismert *Csíkosér* (< *csík* 'Cobitis fossilis L.') környékén egy régi érnél volt a vejszehely. Az *örvény* az ér kanyarában forgó víz volt. *Sebesfoknál a szárnya*. Helye ismeretlen. A *sebes* 'sodrásos, gyors folyású' *seb* alapszava még 1821-ben ismert volt a környéken: „a víz rohanása fenntartatván, annak folyamattya *sebjét* el jádza (az új gát)“. A *fok* 'nagyobb vízzel közlekedő vízer'. A vejsze egyik kiágazása (szárnya) volt a Sebesfoknál. *Büdöstó mellett a határnál* (24). Ez a neve a vidéken a kénhidrogén kigőzölgésű, poshadt tavaknak. A vízállás Tápé és Maroslele határán volt. 2. *Alakmeghatározó nevek* — *hát, fenék, köldök*: *Büdös tó hát goétnál* (24). Valahol a Bogdány és Büdöstó körül volt, pontosabb helye ismeretlen. A *goét* alakot íráshibának kell tartani gójé helyett (l. lenn). *Farkasfenék* (22) < *farkas* 'lupus' + *fenék* 'mélyfekvésű terület'. *Hosszutóhát, Hosszutóhát alól* (10). Róla régebbi adat 1780 k.: *Hoszu Tó hátt*. A névadó *Hosszútó* ÉNy—DK-i irányú víz volt, ebből emelkedett ki egy földhát, ármentes domborulat. *Sulymoskődök* (14) a *Sulymos* nevű vízállás kerek, köldökszerű nyúlvánnya. 3. *hegy a)* 'a halászhely eleje,

die Spitze': *Porgán hofzszú to hát hegye* (20), ezzel szemben *Porgán hofzszú to farka* (15) 'a halászhely vége, das Ende' (l. még Hódi Geci hegyét) < *Pordány* csn. (< délszláv *prudan* 'hasznos, üdvösséges'). Gyakori délszláv szn.-ként már a XII. században. Magyar földrajzi névként máshol is előfordul, így *Lajta-Pordány*, *Rába-Pordány* és *Valka-Pordány* neveken (KARÁCSONYI MNy. IV, 174, CSÁNKI II, 48, 54, 120). Személynévként a városban meg a környékén ismeretes volt a múltban, -i képzős származéka is előfordult. 1485-ban *Pordány János* szegedi lakos (VARGA, Szeged tört. I, 177), az 1522-es tizedlajstromban szerepel Szegeden *Johannes Pordany*, *Franciscus Pordany* (REIZNER, Szeged tört. IV, 103). Feltehetően a mi nevünknek is *Pordány* volt a régi alakja, mint a Kiszombortól D-re, Romániában fekvő falunak: *Paradan munustura*, majd *Pardan*, *Pordan* (CSÁNKI I, 701, BOROVSKY, Csanád vm. tört. III, 498). Mindkét *Hosszútóhát* a *Porgány* nevű határrészen volt, és a *Porgány* előtag csak itt fordul elő. *Sulymos ködök hegye* (12). A *Sulymosködök* (l. ott) nevű víz eleje, hegye (l. még Hódi Geci hegye). **b) hegy** 'kemény sziget, insula' (vö. MÉSZÖLY, ÓmSzöv. 98, MNy. XXVII, 276 kk., HERMAN, MHalk. I, 479, N. SEBESTYÉN MNy. XLII, 21): *Sir hegynek által ellen* (25). Más levéltári adat 1732: „a nagy kerülő vagy *Sir hegy* körül Gyéként vágván“. < *sir* 'itásra szolgáló gödör és elletéskor az állatot védő mélyedés neve' (vö. GYÖRFFY, Magyar falu 218, TÁLASI, A Kiskunság 43, 100). A *Sirhegy* párhuzamos *Nagykerülő* neve a Bogdányér nagy kanyarát jelöli, amely a szigetet övezte. Ilyen hegy 'insula' még ezen a területen *Bogdánhegy* (l. ott), *Hosszúérhegy*, *Keselyhegy*, *Serhegy* (INCZEFI, Szeged környékének földrajzi nevei 79). **4. Állattartás: telek** 'a földet megszálló települése, a jószág nyári éjszakázásának és téli szállásának állandó helye' (vö. BELÉNYESI Ethn. LXV, 394 kk., TÁLASI i. m.: 110). *A teleknél*, *Telek ajja*, *Kis telek köze*, *Kifsebbik kis telek ajja* (4). Mai emléke a környékén a *Kisteleki járó* (ösvény). *Csordacsapás*. Helye ismeretlen. A legelőre járó marhacsorda útvonala, ösvénye mentén volt a vejszehely. *Molnárok kaszállójánál*. Helye ismeretlen. A tápai vízimolnárok rétje volt, amelyet kaszáltak. **5. Hangutánzás: Hortyos alfo íávbá**. Más levéltári adat 1838: *Hortyos*. Helye ismeretlen. A névadás alapja a sáros, vizes talajon közlekedő ember lépésének hangja -s képzővel. **6. Építmény: A töltés mellett**. A Maros vagy Tisza menti régi töltés környéke. **7. Növényzet: Csaténál** (7) < *sáté* régi és mai nyelvjárási *csaté* alakja 'sásos, vastag fű'. Jelentését megvilágítja egy régebbi szöveg 1780 k.: „Ferenczy Péter kaßálója viz állásos, *Csaté* szénát Termő.“ A név eredeti alakja *Csatéfok* volt, amely a XVIII. századból fennmaradt 1776/77: *Csaté fok*, 1780 k.: „Csikos Er, *Csaté* és Kesej hegyeji (!) *Fokokkal*“. *Tüsök ajja*. Helye ismeretlen. A tüskés terület alsó része. *Veszös ajja*. Helye ismeretlen. Egy füzes alatti halászhely volt. **8. Birtokhatár: Határ fánál**. Helye ismeretlen. A maroslelei és algyői határon lehetett. A birtokhatárok jelölésére árkokon, földhányásokon kívül élőfák is szolgáltak. **9. Közlekedés: A Ré felin alól, A Ré felin felül** (1). A Tiszán átvezető *révjárás*, *rév* (nyelvjárási *ré*) balparti régi vejszehelyének megjelölése. 'A rév oldalán alul (felül)'. *Csónak ut köze*. Helye ismeretlen, de a Tisza szemben levő oldalánál is előfordul a név a XVIII. századtól 1776: *Csonik uttya*, 1805: „a Tápai szállók mellett elmenő csonik utat... azon *csónak út* mégyen... az Határ (mentén)“, 1808: *Tsonik utya*. A Tiszán vagy más vizeken való átkelést szolgáló csónakhoz (nyelvj. *csónik*) vezető járó ('ösvény') neve, ezenkívül a rekesztő halászatnál a csónakokon közlekedők számára biztosított szabad víziút a vejszék között. Ezek

használatát a halászati szerződésekben is biztosították. A mi nevünk a víziutat jelöli. A név jelentése 'két csónakút közötti vízszakasz'. *Hajóút* (9). Más neve *Hajósér* (1860). A *Holttiszta* (2) folytatása volt keletre. Régen áradáskor nagy vize lehetett, mert neve arra mutat, hogy ilyenkor hajók is közlekedtek rajta.

II. Személynévi eredetű nevek — 1. *Gúnynév*: *Csimota*, *Csimotánál a bokor nád mellett*, *Kis tsimota feneke*, *Kis tsimota dereka* (17). < *csemete* nyelvjárási *csimota* változata 'utód, gyermek'. Bizonyára gúnynév lehetett,ilyent közöl az OklSz.: *Stephano dicto Chymöta* (1419). 2. *Malajdok és szerkezetei: malajdoknál*, *Kis Malajdok ajja*, *Kutas malajdok*, *Székes malajdoknál* (13). Más levéltári adatok és szerkezetek 1780 k.: „*Malajdok* nevezetű *Székes Szigetecskék*“, 1781: „a *Tápai réten Malajdokokon*, 1863: *Malajdokhalom*. Eredete ismeretlen, talán a török (kun?) eredetű *Malaj* szn. (RÁSONYI MNy. XXVIII, 102—3) valamilyen továbbképzett alakja lehet (vö. a RÁSONYI által közölt *Malajbek* szn.-vel). Régen a vízből kiemelkedő székes szigetek voltak, ezért találjuk *Malajdokokon* többesszámú alakban is. Település lehetett, mert a területén végzett ásatáskor honfoglaláskori temető került elő a partszélén (SZÉLL, *Dolgozatok a szegedi egyetem Régiségtud. Intézetéből* XIX, 176—9). 3. *Családnév (gúnynév) + köznév: Bogdán hegybe* (22). Rövid alakban is előfordul, 1738: *Bogdányon*, 1776: *Bogdány*, 1784: *Bogdányi*. Más szerkezetei: *Bogdányér*, *Bogdányfok*, *Bogdánytó*. < *Bogdány* csn. (< szláv *Bogdan* csn., Miklosich PON 33) + *hegy* 'kemény sziget' (l. *Sírhegy*). *Goét oldal*, *Büdös to hát goétnál* (24). Az idézeteket íráshibának tartom *Góje* helyett egy 1780-ból való adat alapján: „*Bogdány, Góje Erével és Zsegenye fokjával*“. A *Bogdány* egyik ere lehetett, ezért a környékére helyezhető. < ismeretlen eredetű *góje* 'a szegediek gúnyneve a tápaiak ajkán' (vö. *SzegSz.* tápai gencsnél). *Kutas foka* (11). < *Kutas* csn. (1522: *Kwthas, Kwtas*, REIZNER i. m. IV, 108, 116) + *foka* 'nagyobb vízből kiszakadó vízer'. *Mester foka*. Helye ismeretlen. < *Mester* csn. + *foka* (l. *Kutas foka*). *Topos dombja* (21) < *Topos* ragadványnév (< *topos* 'dohányszárító oszlop', *SzegSz.*) Lehet, hogy a *topos* 'mit grossen Hüften' vagy 'teletalpú' (Okl., MTsz.) jelentésű szó az alapja a csn.-nek. Személynév voltára mutat a levéltári adat utótagján levő *-ja* birtokos személyrag. A *topos*-nak 'halszárító' jelentése is van, ezért az se lehetetlen, hogy köznévi eredetű az elnevezés, a toposdombi régi halszárító a névadó (PÉTER LÁSZLÓ Nyr. LXXXVIII, 391). 4. *Családnév + keresztnév + köznév: Hódi Geci dereka, Hódi Geci hegye*. Helye ismeretlen. < *Hódi* csn. + *Geci* a *Gergely* ma már itt kihalt becézőalakja (1729: *Savanyú Geczý*) + *derék* '(a halászóhely) középső része' vagy *hegye* '(a halászóhely) eleje'. (l. *Sülymos ködök hegye*). *Nagy Péter örvénye* (8). Régebben rövid alakban fordult elő 1776: „*Divert. Péter Örv.*“, 1780 k.: *Peter-örvényében* levő *Tó Posványos*, 1784: *Peter Örvénye*, 1808: *Péter örvénye*. Különös, hogy a teljesebb alak régebről nem került elő. < *Nagy Péter* szn. + *örvény* 'a víz forgója'. 5. *Köznév + családnév + köznév: Nagy vetyő torka* (23), helyesen *Nagyvetye torka*, mert a *Vetye*, *Vetyehát* ma is ismert név, és róluk régebbi adatunk is van 1803: „*Lelei Pufztának a Vetye nevezetű résziben*“. 1810: „*Vetye árendáját*“; 1725: „*Vettyi háti Terenumunkra*“, 1747: *Vettye hátt*, 1776: *Vetye hát*, 1784: *Vetye Hát*, 1806: *Vetye Hát*, 1830: *Vetye Hátán*, 1847: *vetyeháti* hajlat, 1862: *vetyeháti* erdőben. < *Vejtech* szláv eredetű személynév (MELICH NyK. XLIV, 359; Szláv jöv. I, 2, 132, CSÁNKI II, 659). Ebből ugyan *Vetye* ismeretes (uo.),

de lehet rövidülés. Egy adat szerint 1199-ben *Vejteb* Csanád megye főispánja volt (BOROVSKY, Csanád vm. tört. I, 69, 326). A XIII. században is előfordul a szn. a mi területünkön: 1256: „Michaele... ac fratre suo *Weyteb*“ (ÁUO, VII, 431). Szentes határában van *Vetyefök* (NYÍRI i. m. 11).

III. Bizonytalan, ismeretlen eredetű nevek: *Kerekenye*. Helye ismeretlen. Hasonló végződésű nevünk a Hódmezővásárhelyhez tartozó *Horgonya* (SZEREMLEI, Hódmezővásárhely tört. I, 87, 100). Valamilyen idegen (szláv?) eredetű név lehet. *Zsegenye* (18). Szerkezetei: 1811: *Zsegenye ér*, 1780 k.: *Zsegenye fokjával*. Másfelé is előfordul a név (FÉNYES II, 255). Eredete ismeretlen. *Kis karotza* (5). Eredete ismeretlen. *Meneték* (6). A többször előforduló *Menetéki hajlással* azonosítható, amely a régi Maros torkolata előtti nagy kanyart jelölte. 1776/77: „*Diverticulum Menetéki Hajlás*“, 1780 k.: *Menetéki hajlás*, 1785: *Metek Hajlás*, 1808: *Menetéki hajlás*, 1859: *menetéki hajlat*. A *menedék* romlott alakja lehet.

A Tisza—Maros szögének nagyszámú vejszehelye a régi virágzó halászat utolsó emléke. A régi halászok már nincsenek meg, az élők emlékében is csak homályosan él, hogy a mai gazdag szántóföldeken még a múlt század közepe táján sok-sok tápai ember halászzattal szerezte meg élelmét.

JEGYZETEK

- [1] vö. FÁBIÁN—SZATHMARI—TERESTYÉNI, A magyar stilisztika vázlatja 101.
 [2] vö. HERMAN, MHALK. 283, 284, 303, 324, 333.
 [3] ILIA MIHÁLY adata Nyr. LXXXIV, 391. Közli PÉTER LÁSZLÓ.
 [4] vö. HERMAN, MHALK. 79; NYÍRI, A kiháló szentesi víziélet 47, 79; SzegSz.

*1845^{ik} E [zt. Vei]z Árenda

No	váltóba		N ^{ro}	váltóba	
	f	X		f	X
1- Hodi getzi Hegye	2	30	23 Topos dombja	2	—
2- Hodi getzi dereka	2	30	24 Farkas fenék	10	—
3. A teleknél	10	—	25 Hofzu tohát	5	—
4 A Ré felin alól	10	—	26 Sujmos ködök	30	—
5. A Hot tífza le[sz]ájánál	2	30	27 Sujmos ködök hegye	2	—
4(!) A Ré felin felül	10	—	28 Csimota	10	—
5(!) Mester foka	2	30	29 Kutas foka	1	—
6 Czigányba a nagy ér	1	—	30 Hajo ut	1	—
7. Hortyos alfo [s]ávba	3	—	31 Kifebbik kis telek ajja	2	30
8 Kis malajdok ajja	2	30	32 Kis telek köze	2	—
9. Reke [s]tve a malajdoknál	2	30	33 Sebes foknál a [s]zárnya	1	—
10 Székes malajdoknál	30	—	34 Határ fánál	1	—
11 Csonak ut köze	1	—	35 Kis ér végin felül	1	—
12 Kutas malajdok	2	—	36 Kis karotza	1	—
13 Porgán ho [s]zsu to farka	20	—	37 Kis ér örvényinél	1	—
14 Kerekenye	22	30	csikos éren	1	—
15 Zsegenye	22	30	38 Menetek	1	—
16 Tü [s]ök ajja	2	30	39 Csaténál	1	—
17 Telek ajja	2	30	40 Molnárók ka [s]zállojánál	1	—
18 Nagy vető torka	10	—	41 Kis tsimota feneke	1	—
19 Goét oldal	20	—	42 Hofzu tohát alól	2	30
20 Bogdán hegybe	1	—	43 Hot tífzán alól	8	—
21 Búdös to hát goétnál	2	30	44 ve [s]zös ajja	2	30
22 Csorda csapás	20	—			
	oldal 264 f (!)				

45	Kerek Sujmos	2		50	Sir hegynek által ellen	2	10
46	Porgán hoľszszu to hát hegye	2	30	51	Kis tsimota dereka	2	
47	Csimotánál a bokor nád mellett	2		52	A töltés mellett	2	10
48	Nagy péter örvénye	1			öľzveľsen	308	40(!)
49	Büdös to mellett a határnál	2	20		Feljegyzé		
					Balogh János Jegyző		

(Szegedi Áll. Levéltár. Tápai iratok. Szám nélkül).

ИЗ ПАМЯТНИКА ЯЗЫКА РЫБОЛОВСТВА УГЛА РЕК ТИСА И МАРОШ

Г. ИНЦЕФИ

Угол, образованный реками Тиса и Марош, до регулировки этих рек был заливной территорией, и большая часть дохода близко лежащей к ней деревни Тапе происходила из дачи в наём мест рыболовства. Не вода часто причинила и бедствия,

потому что во время наводнения вражки наступила на жителей. И так запас слов рыболовства часто происходит из военной жизни. Большие реки служили и в качестве транспортных путей, по которым можно было ехать и на дальнейшие места. Средства рыболовства препятствовали водному транспорту, поэтому был введен строгий порядок движения. Только временами пропускали суда, или перекладывали долги через преграды. На размер рыболовства указывают данные из середины прошлого века. Они рассчитывают 54 места рыболовства на этой небольшой территории. Один арендаторский договор сохранил названия этих рыболовных мест. Их назвали по нарицательным и личным именам. Названия, происходящие от нарицательных имён, обозначали формы мест для рыболовства, их растительность и т. д. Названия, происходящие от личных имён, образовались путём словосочетания. После регулировки вышеупомянутых рек старые озёра и речки высохли и ныне на месте старой рыболовной территории лежат богатые поля.

AUS DEN SPRACHLICHEN ANDENKEN DER ALTEN FISCHEREI IM WINKEL DER FLÜSSE THEISS UND MAROS

Von

G. INCZEFI

Der Winkel der beiden Flüsse, Theiss und Maros war vor der Regulierung der Flüsse eine wasserumpfuhlte Gegend, und ein beträchtlicher Teil der Einnahme des in der Nähe liegenden Dorfes Tápe stammte aus dem Pacht der Fischerstellen. Zur Zeit der Überschwemmung verursachte aber das Wasser grosse Not, denn die Flut der beiden grossen Flüsse fiel den Menschen als Feind an, deshalb stammt der damit verbundene Wortschatz oft aus dem Kriegsleben. Von den Fischerwässer waren die grösseren Wasseradern zugleich Verkehrslinien, auf denen die Einwohnerschaft auch auf weitere Gebiete schiffte. Die Geräte der Sperrfischerei hinderten aber den Verkehr, deshalb führte man eine strenge Ordnung im Verkehr ein. Die Überfahrt wurde für die Schiffe nur zeitweise ermöglicht, die Kähne aber wurden manchmal über die Sperre hinübergelegt. Das Ausmass der Fischerei zeigt, dass von diesem kleinen Gebiet aus der Mitte des XIX. Jahrhunderts Angaben über 54 Fischzäune im Archiv in einem Pachtvertrag bewahrt wurden (s. Anhang). Die Fischzäune wurden benannt, und ihre Namen stammen aus Appellativen oder aus PN mit vielartiger Namengebung. Die Namen Appellativen Ursprungs bezeichnen die Form, den Ort, die Vegetation, eine Fischerhütte und andere; die aus PN stammenden Namen bestehen aus einem mit PN zusammengesetzten Appellativum. Mit der Regulierung der Flüsse trockneten die einstigen alten Teiche, Wasserläufe aus, und heute sind üppige Ackerfelder auf den alten Fischerstellen.